

EÖRSI ISTVÁN

Együtt a családd

V. negyvenéves rajztanár egy kiállításon, amelyet a második világháború borzalmainak szenteltek, az egyik fotómontázs felismerte apját: nevetve szorította pisztolyát egy csaknem meztelen, térdelő fiú nyakszirtjére. Megbámulta a kompozíciót, amelynek része volt ez a fénykép, a fiú mögött pengeéles, havas hegygerinc, apja lábánál békésen játszadozó tigriskölykök, láthatók voltak továbbá ordító fejek, konzervdobozok halma, komposzszegre tűzött Biblia, a Színművészeti Főiskola növendékei, amint egy réten párosával sakktáblaszerűen elhelyezve a csókolódzást gyakorolják egyforma pózban, és mindez egy nagy, vérző tenyeren nyugodott. V. mindent alaposan szemügyre vett, majd ismét az apjára vetődött a pillantása, a sáros csizmáról hűvösen kúszott fölfelé a figyelme, míg el nem ért a felhőtlenül nevető szájig, ekkor vállat vont, és kisietett a teremből.

A vasárnapi ebédet felesége társaságában jóízűen költötte el. Ebéd után szunyókált egy kicsit, majd szokása szerint felhívta édesanyját, a hogyléte felől érdeklődött. Az idős asszony beszámolt kutyája mellhártyagyulladásáról, és megdorgálta fiát, amiért olyan régen nem ugrott fel hozzá. "Addig gyere, amíg jöhetsz – mondta –, mostanában gyakran fulladok." "Este meglátogatlak – mondta V. –, apa is otthon lesz?" "Hogy mondod, fiam?" V. nagyot nevetett, elbúcsúzott, és letette a kagylót.

A következő vasárnap ismét megtekintette, huszonöt tanítványa társaságában, a kiállítást. Pompás formában volt, fölényesen, sőt érzése szerint impozán-

san magyarázgatta a képeket diákjainak. Különösen sokáig időzött a már említett montáznál, melyet didaktikusnak mondott. "Nem szeretem, ha mindenünnen szimbólumok üvöltöznek rám – állapította meg –, a kontraszthatások sablonosak, mechanizált ölés és mechanizált csókolódzás, komposzszeg és Biblia, itt megrágnak a falatot, mielőtt a szánkba dugnák. – Kis szünetet tartott, majd a kép közepe felé bökött. – Mindazonáltal figyelemre méltó, hogy itt a katona röhejének és e röhej tárgyának rikoltó meg nem felelése a művészi szándék kilógó lólába ellenére mégis bír hatást gyakorolni, mert a valóság átüt ezen a szándékon, mint kötésen a vér." Szinte itta a saját szavait, élvezte, hogy milyen higgadt és hűvös.

Egy hét múlva megint ellátogatott a képtárba, de a háborús műrecek helyett egy virágcsendélet-kiállítás fogadta. Vállat vont, sarkon fordult, és elhagyta az épületet. Megkönnyebbülést érzett, mint aki veszedelemből szabadult. Az utcán találkozott egy mérnök nő ismerősével, akivel régebben rövid lejárátú, de heves viszonya volt. Ismét szépnek látta az ősz

napfényben, és sétálni hívta. "Hova menjünk?" – kérdezte a nő. "A temetőbe – indítványozta V. –, ilyenkor a temető a legszebb." A nő furcsálkodva nevetett. "Nem bánom" – mondta, és emlékeket felidéző mozdulattal hátralökte sűrű, vörös haját.

"Keressünk egy kétszemélyes, lapos sírkövet" – ajánlotta V., miközben a tisztára söpört ösvényt rótták. – "Még mindig a régi vagy – állapította meg a nő. – Szerintem jobb nem felbolygatni a halottak nyugalmát." V. megjegyezte, hogy a Zugligetben, ahol első nászukat tartották annak idején, talán szintén halottakon feküdtek. Ki tudja, mi rejlik a kövek alatt? Vagy ha megvakarnánk a földet akárhol... "Érzélgős lettél – mondta a nő –, ezek szerint már szeretkezni se lehet a halottak miatt?" V. oldalról ránézett a nőre, és egy éles, függőleges vonást fedezett fel szája szögletében. Némán sétáltak tovább, szűkebb ösvényeken, a temető fala felé. Az egyik kanyarulatban V. megtorpant. "Kérhetek valamit? – A nő bólintott. "Nem haragszol meg?" – A vörös hajzat repdesni kezdett. – Menj el, kérlek. – A nő értetlenül bámult rá. – Most, azonnal, menj már!"

Ott állt az apja sírja előtt. A név alatt a két dátum: "1910–1971". Egyszerű, szőfukar sírkő. V.-nek eszébe ötlött, hogy az apja egyszer, kevéssel halála előtt, véres szemmel pénzt kért tőle kölcsön. Máig sem sejtí, mire kellett neki. Rajzolni úgy tanította az öreg, hogy fogta, vezette a kezét. Egyszer ruhástul ugrott vízbe a csónakból az órája után, és harsány, diadalmas nevetéssel mászott vissza.

V. elszedült, és leült a sírkőre. Hányás kerülgette, úgy érezte, soha többé nem tud felállni. Behunyta szemét, és teljes figyelmét arra összpontosította, hogy ne gondoljon semmire. Ingerülten észlelte, hogy nyomja a kő, "mintha az öklén ülnék vagy egy pisztolycsövön". Egyszer csak a keresztnévén szólították. Az anyja állt előtte, egyik kezében virágcsokor, a másikban póráz, a végén a halálosan unott kutya. "Nahát – mondta az anyja –, nem is tudtam, hogy te kijársz az apádhoz, milyen jó fiú vagy, most megint együtt a család, mekkora öröm ez nekem..." Beszélt és beszélt, V. pedig a földre meredt, egyenesen maga alá.